

Nieuwsbrief 30 van de zwerfsteengroep september 2009

Op 21 september waren we bij Louis Verhaard en het onderwerp was ganggesteenten. Eerst vertelde Conny Ruibing over haar treinreis van Moskou naar Peking. Ze toonde een aantal stollingsgesteenten uit de omgeving van het Baikal meer en een aantal fluoriet vondsten uit de woestijn van Mongolië.

Vervolgens kwamen de ganggesteenten aan de orde.

Stollingsgesteenten worden van oudsher onderscheiden in dieptegesteenten, ganggesteenten en uitvloeïngsgesteenten.

Zoals een plaatje in het boekje van Pape laat zien zijn de gangen uitstulpingen van een batholiet. Waterarme smelt leidt tot aplietgangen. (fijnkorrelig). Waterrijke smelt leidt tot pegmatietgangen (grofkorrelig). De grofkorreligheid neemt naar het midden van de gang toe, zoals Louis in een forse steen kon laten zien. Schriftgraniet is een pegmatietvorm.

Soms zijn brokken van de wand waar de gang doorheen is gebroken te zien als xenolieten, Louis en Rob hadden daar aardige voorbeelden van.

Porfiervorming is typisch voor ganggesteenten en uitvloeïngsgesteenten. Dus niet alle porfieren zijn ganggesteenten. Als de grondmassa met het blote oog in verschillende samenstellende mineraaltjes is op te delen spreken we van een ganggesteente is de grondmassa met het blote oog homogeen dan betreft het een uitvloeïngsgesteente.

Behalve gangen komen ook platen voor die onder het zelfde begrip ganggesteente vallen.

Bekende ganggesteenten die de revue passeerden zijn: Yto-apliet, een vondst van Rob. De Paskallavik granietporfier en aanverwante porfieren zoals de Emarpporfier, verder ondermeer de Garberg granietporfier, de Aland granietporfier en de Finse granietporfier.

Tot de uitvloeïngsgesteenten behoren onder andere de Oostzeeporfieren, een andere groep dus.

Paskallavik granietporfier
vp:Haddorf (1983)
collectie: J.Dreef

Jaap liet een viertal geslepen gesteenten zien uit een groeve bij Dalby in Zweden, afkomstig uit verschillende gangen die daar in het gesteente worden aangetroffen. De stenen variëren van porfieren tot fijnkorrelig ophietisch (diabaasachtig), de beroemde kullaiet van Dalby. Daarnaast toonden Louis en Jaap de kullaiet van Kullen een rood ook fijnkorrelige ophietische gesteente, dat bij Kullaberg in Zweden voorkomt in gangen en ter plaatse als strandrolsteen kan worden gevonden.

Behalve de echte ganggesteenten werden ook een aantal sedimentaire gesteenten getoond waarin breuken waren op gevuld met witte kwarts.

Dit soort stenen is in elke grindhoop aan te treffen.

Septariën vertonen wel eens krimpscheuren, die weer opgevuld zijn met calciet, vondst van de Rothenberg bij Ochtrup.

Literatuur:

-Het Keienboek 6-e druk door P.vd.Lijn

-Leitfaden zur Gesteinsbestimmung 3-e druk door H.Pape

-Algemene geologie 4-e druk onder redactie van Dr. L.M.J.U. van Straaten.

-Gea info folder over gesteenten

J.D.